

Савіщенко Вікторія Миколаївна
доктор юридичних наук,
кандидат педагогічних наук, доцент,
декан юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Цивілізаційний розвиток українського суспільства сповнений прагненням до миру, справедливості, розбудови правової демократичної держави, що неможливо здійснити без юристів-професіоналів. В умовах сьогодення спостерігається посилення інтересу громадськості до питань професійної діяльності, доброчесності суддів, прокурорів, адвокатів, нотаріусів, слідчих. Ідеться про їх правову культуру, свідомість, професійну етику. Етична складова професійної підготовки майбутніх юристів покликана забезпечити гуманне ставлення до людей, усвідомлення неухильного виконання вимог закону, прийняття справедливих рішень.

Питання підготовки здобувачів вищої освіти розглядали багато вчених. Зокрема, особистісно-орієнтований підхід досліджували І. Бех, О. Дубасенюк, І. Зязюн, А. Сущенко, І. Якиманська. Діяльнісний підхід вивчали Л. Виготський, П. Гальперін, В. Шадриков. Культурологічний підхід належав до кола інтересів Г. Гайсиної, Л. Ковальчук, О. Олійник. Деонтологічний підхід підготовки юристів став предметом наукових пошуків О. Бандурки, І. Бенедика, Є. Гіди, В. Горшеньова, С. Гусарева, О. Петришина, О. Скакун, С. Сливки, В. Сокурєнка, О. Тихомирова, В. Чернея, Г. Яворської та ін.

Підготовка сучасного юриста передбачає впровадження студентоцентрованого підходу, розробку відповідної концепції навчання та визначення напрямів її реалізації.

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» від 18 грудня 2019 р. № 392-ІХ [1], студентоцентроване навчання – це підхід до організації освітнього процесу, що передбачає:

1. Заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу.

2. Створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії.

3. Побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги й партнерс-

тва між учасниками освітнього процесу.

Організація освітнього процесу в контексті студентоцентрованого підходу потребує визначення мети Концепції навчання майбутніх юристів: формування та всебічний розвиток особистості юриста-професіонала, виховання патріотів України, здатних успішно працювати задля розбудови українського суспільства й держави, сприяти утвердженню національного духу українського права.

Практичне призначення Концепції – це підготовка нового покоління юристів, здатних відродити національний дух українського права. Її методологічною основою є педагогічні підходи: діяльнісний, гуманістично-орієнтований, особистісний, культурологічний, компетентнісний, деонтологічний, контекстний. Концепція враховує гуманістичні ідеї української правової культури, які відображені в перших зразках українського національного права: «Руській Правді», Уставі Володимира Мономаха, Уставі (Статуті) Ярослава Мудрого, «Повчанні» Володимира Мономаха, «Слові о полку Ігоревім», «Слові про закон і благодать» Іларіона, «Березневих статтях» Б. Хмельницького, Конституції Пилипа Орлика та ін. Також у Концепції враховані прогресивні думки й погляди представників української правової та політичної думки: Григорія Сковороди, Миколи Костомарова, Михайла Грушевського, Михайла Драгоманова, Тараса Шевченка, Івана Франка, Миколи Хвильового та багатьох інших.

З погляду персонології постаті видатних громадських діячів, юристів-практиків та вчених стали орієнтирами для розробки сучасної моделі особистості юриста.

Наукова спадщина педагогіки та суміжних наук про людину є основою теоретичного осмислення педагогічної діяльності викладачів юридичного факультету в сучасних умовах. Ідеї Ш. Амонашвілі, І. Беха, В. Вернадського, Л. Виготського, М. Євтуха, І. Зязюна, А. Макаренка, А. Маслоу, І. Песталоцці, К. Роджерса, Ж. Руссо, С. Сисоевої, В. Сухомлинського, А. Суцєнка, К. Ушинського, К. Юнга та ін. дозволяють сформулювати фундаментальний принцип розробки Концепції – особистість студента повинна стати епіцентром цінностей педагогічної діяльності, що значно підвищує відповідальність та автономію самого студента.

Основними напрямками реалізації Концепції студентоцентрованого навчання на юридичному факультеті є:

- правове забезпечення студентоцентрованого підходу організації освітнього процесу, що передбачає оновлення положень про факультет, кафедру, вчену раду, деканат з огляду на те, що активними й відповідальними учасниками управління факультетом мають бути студенти, викладачі, роботодавці та випускники;
- розвиток кадрового потенціалу факультету, залучення до освітнього процесу провідних юристів-практиків та вчених;
- орієнтація освітнього процесу на сучасну модель особистості юриста-

та з урахуванням надбань українського національного права – найгуманнішої правової культури;

- розробка та використання ефективних педагогічних технологій професійної підготовки юристів – удосконалення методик викладання юридичних дисциплін, скорочення відриву між теоретичною та практичною підготовкою, розвиток дуальної юридичної освіти.

Сучасне покоління випускників юридичного факультету має бути готовим до нових реалій, нового права й нових суспільних відносин. Змінюються загальні орієнтири в праворозумінні, цілі, завдання, функції правоохоронних органів, їх призначення. З'являються перспективи розвитку юридичних професій у сфері медіації – досудового розв'язання спорів. Оскільки суспільно-економічні, політичні, правові умови функціонування суспільства постійно трансформуються, то й підготовка майбутніх юристів має бути адаптованою до змін суспільного розвитку. Отже, випереджальний підхід є ключовим постулатом оновлення освітніх програм, змісту навчальних дисциплін, використання педагогічних форм і методів підготовки майбутніх юристів. В умовах студентоцентрованого навчання також змінюється роль педагога, який має не транслювати знання, а формувати компетентності, бути фасилітатором, людиною культури й гуманістичних цінностей, провідником ідей верховенства права, законності, справедливості;

- розвиток наукових досліджень та підготовка наукових кадрів – створення доброзичливої атмосфери творчої рефлексії, наукової співпраці між науково-педагогічними працівниками, «вирощування» молодих учених за формулою «від наукового гуртка до аспірантури»;

- розвиток міжнародної діяльності та академічної мобільності – залучення до наукових досліджень та освітнього процесу міжнародних партнерів, організація міжнародних стажувань, розробка проектів із подвійних дипломів та ін. Цей напрям дозволяє врахувати кращий зарубіжний досвід юристів-практиків, надбання правової культури інших країн. Першочерговою умовою реалізації на факультеті міжнародної діяльності та академічної мобільності є володіння студентами та викладачами іноземними мовами;

- розвиток студентського самоврядування. Оскільки будь-який юрист є також і менеджером, а юридична діяльність (здійснення правосуддя) є колективною, то навички організаторської та управлінської діяльності мають бути сформовані в процесі його підготовки. Цього можна досягнути шляхом розвитку студентського самоврядування. Відповідно до ст. 40 Закону України «Про вищу освіту» [2], метою студентського самоврядування є захист прав та інтересів здобувачів вищої освіти. Метою ж професійної діяльності юристів є захист прав і свобод людини. Отже, навчаючись захищати права і свободи студентів в умовах закладу освіти, майбутні юристи набувають практичного досвіду;

- ефективне працевлаштування випускників та успішне кар'єрне зростання. Цей напрям реалізується через розширення мережі баз практик, залу-

чення роботодавців до освітнього процесу, контрольних заходів (іспитів, заліків), проведення позааудиторної роботи (модельних судових засідань, роботи юридичних клінік), атестації випускників. Кар'єрне зростання випускників юридичних факультетів передбачає набуття практичного досвіду та успішне складання кваліфікаційних іспитів. На відміну від інших професій, випускники юридичних факультетів тільки згодом отримують доступ до професії адвоката, нотаріуса, судді чи прокурора. Період після завершення навчання для молодих юристів є періодом практичного випробування, остаточного визначення професійної придатності та спеціалізації. Результати кар'єрного зростання випускників, отримання ними доступу до юридичних професій є одним з основних показників діяльності факультету.

Таким чином, сутність реалізації Концепції студентоцентрованого навчання майбутніх юристів полягає у трактуванні освітнього процесу як синергії правової культури, освіти, науки та практики, різноманіття галузей гуманітарного знання (історії, психології, лінгвістики тощо), орієнтованої на всебічний розвиток особистості студента, його самовдосконалення упродовж життя.

---

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти: Закон України від 18 грудня 2019 р. № 392-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-20> (дата звернення: 10.04.2021).

2. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 10.04.2021).

Халапсіс Олексій Владиславович
доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУТУ ДИКТАТУРИ В СТАРОДАВНЬОМУ РИМІ

Римська республіканська політична система була налагоджена в такий спосіб, щоб зробити одноосібну владу неможливою, а саму цю систему Цицерон охарактеризував своєю відомою формулою: «магістратами керують закони, а народом керують магістрати, відповідно, магістрат – це закон, що говорить, а закон – це мовчазний магістрат» [2, р. 157]. У порівняно спокійні часи вона працювала практично без збоїв; ненависть до останнього царя була настільки великою, що римляни були готові терпіти очевидну громіздкість